

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

ТРЕНДОВИ У КРЕДИТНОЈ АКТИВНОСТИ

Треће тромесечје 2017. године

Београд, децембар 2017. године

Уводна напомена

Извештај *Трендови у кредитној активности* објављује се ради што бољег разумевања ситуације на домаћем кредитном тржишту. У њему се детаљно разматрају кретање кредитне активности, цена задуживања привреде и становништва, као и услови на кредитном тржишту на основу фактора који одређују понуду и тражњу за кредитима.

Кредитни агрегати представљају квантификацију кретања на овом тржишту и израчунавају се на основу статистике биланса стања банкарског сектора, која обезбеђује податке о стању потраживања домаћих банака по основу кредита. Ако се узме у обзир релативно високо учешће девизно индексираних кредита у кредитном портфолију, прираст и стопе раста кредита израчунавају се по искључењу ефекта промене курса динара према осталим валутама заступљеним у кредитном портфолију.

У извештају се користе и резултати анкете о кредитној активности банака, коју Народна банка Србије спроводи од почетка 2014. године. Учешће банака у анкети је добровољно. Захваљујући анкети, знатно је унапређено сагледавање ситуације на домаћем кредитном тржишту, јер пружа увид у ставове представника банака о оствареним и очекиваним променама на страни понуде кредита, као и на страни тражње приватног сектора за кредитима.

Користе се и резултати анкете коју је Европска инвестициона банка развила у контексту Бечке иницијативе 2, која прати процес смањења изложености међународних банкарских групација и пратећих ограничења кредитне активности. Анкета се спроводи од октобра 2012, два пута годишње, и прати супсидијаре међународних банкарских групација у земљама централне и југоисточне Европе – њихове стратегије, тржишне услове и очекивања. Циљ анкете је сагледавање ефеката понуде и тражње на кредитну активност, као и утицаја домаћих и међународних фактора на услове понуде и тражње. Из Србије, у овој анкети учествује десет банака, чија актива чини око 50% укупне aktive банкарског сектора Србије.

СКРАЋЕНИЦЕ КОРИШЋЕНЕ У ОВОМ ИЗВЕШТАЈУ

БДП – бруто домаћи производ

д.с. – десна скала

л.с. – лева скала

млн – милион

млрд – милијарда

мг. – међугодишње

NPL – проблематични кредити

п.п. – процентни поен

Т – тромесечје

Не наводе се друге општепознате скраћенице.

Садржај

Резиме	6
I. Сектор привреде	8
1. Кредити привреди	8
2. Цена задуживања привреде	10
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности	11
II. Сектор становништва	12
1. Кредити становништву	12
2. Цена задуживања становништва	13
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности	14
Методолошке напомене	15

Резиме

Досадашње ублажавање монетарне политике Народне банке Србије, пад премије ризика земље, појачана конкуренција међу банкама, раст економске активности, као и ниске каматне стопе у зони евра, доприносе даљем убрзању кредитне активности током 2017. Раст је настављен и поред тога што је у септембру, с почетком примене Одлуке о рачуноводственом отпису билансне активе банке, отписан рекордан износ проблематичних кредита (53,6 млрд динара).

Међугодишњи раст домаћих кредита, без ефекта девизног курса,¹ у септембру је износио 5,0%, при чему су кредити становништву били за 11,4% виши него пре годину дана, а кредити привреди за 0,1%, и поред знатних отписа проблематичних кредита и продаје кредита лицима ван банкарског сектора. **Ако се искључи ефекат отписа проблематичних кредита извршених у претходној години дана,² опоравак је још евидентнији – међугодишњи раст укупних кредита у септембру је износио 9,8%, кредита привреди 6,5%, а становништву 13,8%.**

Повољније тенденције у **кредитирању привреде**, које су присутне од јуна, настављене су током трећег тромесечја, при чему је раст највећим делом остварен код привредних друштава. Износ **новоодобрених кредита привреди** током трећег тромесечја био је за четвртину виши него у другом тромесечју. Кредити за обртна средства чинили су скоро половину новоодобрених кредита привреди, задржано је и релативно високо учешће инвестиционих кредита (око 21%), а захваљујући већим износима одобреним у августу, учешће кредита за увоз повећано је на око 6%. Према оцени банака изнетој у Анкети о кредитној активности, тражња предузећа за кредитима наставила је да расте и била је вођена пре свега финансирањем инвестиција, а у мањој мери финансирањем обртних средстава и реструктурирањем дуга. Исти фактори, такође уз доминантан утицај инвестиција, требало би да буду главни покретачи раста тражње и у Т4.

¹ Обрачунато по курсу динара према евр, швајцарском франку и долару на дан 30. септембра 2014. (тзв. програмски курс који се користи за потребе праћења аранжмана с ММФ-ом), при чему је узета у обзир валутна структура потраживања по основу кредита.

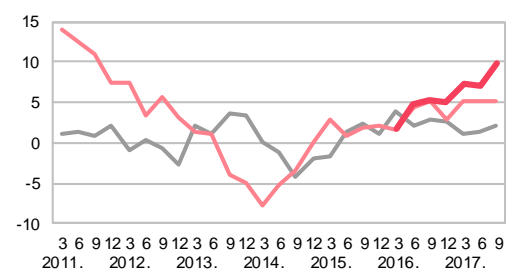
² У претходних 12 месеци, закључно са септембром, банке су отписале 102,9 млрд динара *NPL*, од чега се 79,2 млрд динара односило на привреду, а 20,2 млрд динара на становништво.

Кредити становништву наставили су да расту, мада нешто споријом динамиком него у претходном тромесечју. Иако показују одређене знаке успоравања, расту и даље највише доприносе готовински кредити (укључујући и кредите за рефинансирање), а настављен је и опоравак стамбеног кредитирања, уз забележену реализацију динарских стамбених кредита. **Обим новоодобрених кредита становништву** у трећем тромесечју био је за 3,9% нижи него у претходном тромесечју, а за 16,1% виши него у истом периоду претходне године. Готовински кредити (укључујући и кредите за рефинансирање) чинили су око 59%, а стамбени нешто више од 19% новоодобрених кредита. Иако се већи део односи на нове кредите, приметно је и повећано рефинансирање постојећих стамбених кредита. То се може довести у везу с коришћењем могућности отплате кредита по повољнијим условима, с обзиром на смањење каматних стопа у претходном периоду, које су током трећег тромесечја достигле нове минимуме (2,9% на евроиндексирани стамбене кредите и 4,9% на динарске).

Учешће динарских пласмана у укупним пласманима привреди и становништву (**динаризиција пласмана**) крајем септембра је износило 32,4%, што је за 1,2 п.п. више него крајем 2016. Становништво наставља да се претежно задужује у динарима, тако да је током трећег тромесечја динаризиција стања пласмана становништву премашила 50% и у септембру је достигла 50,8%, што је за 3,8 п.п. више него крајем 2016. Учешће динарских пласмана привреди у септембру (17,5%) ниже је за 1,9 п.п. него на крају 2016, на шта је утицао пре свега отпис динарских потраживања у септембру.

Кредитна активност и БДП

(мг. стопе, у %)

— Реални БДП
 — Укупно домаћи кредити*
 — Укупно домаћи кредити**

Извор: НБС и РЗС.

* Искључен ефекат промене девизног курса.

** Искључен ефекат отписа кредита привреди од почетка 2016.

Износи проблематичних кредита и њихово учешће у укупним кредитима наставили су да се смањују током трећег тромесечја захваљујући успешном спровођењу Стратегије за решавање проблематичних кредита. У септембру, тај пад је додатно убрзан с почетком примене Одлуке о рачуноводственом отпису билансне активе банке, према којој су банке дужне да отпишу све кредите чије су бруто књиговодствене вредности у потпуности на исправкама вредности. Тада су банке отписале 53,6 млрд динара проблематичних кредита, због чега је **учешће проблематичних кредита у укупним кредитима у септембру смањено на 12,2%. То је најнижа вредност овог показатеља након**

јануара 2009. Такође, ово учешће ниже је за 4,8 п.п. у односу на крај 2016, а за 10,1 п.п. у односу на август 2015, када је донета Стратегија за решавање проблематичних кредита. Пад учешћа на вишегодишње минимуме забележен је и код привреде и код становништва.

Иако интензивне активности банака на решавању проблематичних кредита тренутно умањују стање кредита и кредитни раст, у наредном периоду по овом основу могу се очекивати позитивни ефекти, јер се тиме отвара простор за ново кредитирање, што ће дати додатну подршку привредном расту.

I. Сектор привреде

1. Кредити привреди

Повољније тенденције у кредитирању привреде, које су присутне од јуна, настављене су током Т3, тако да су, по искључењу ефекта промене курса, **кредити привреди** повећани за 2,4%, или за 24,2 млрд динара. Раст је остварен пре свега код привредних друштава (22,3 млрд динара), а повећано је и задужење јавних предузећа (1,9 млрд динара). При томе, раст је остварен и поред знатног отписа *NPL* (40,5 млрд динара у Т3) и продаје 5,4 млрд динара ових кредита лицима ван банкарског сектора. Посматрано у номиналном изразу, кредити привреди су у Т3 повећани за 12,8 млрд динара, на 1.051,1 млрд динара, док је њихово учешће у оцењеном годишњем БДП-у³ у септембру износило 24,3%.

Повољније тенденције потврђује и укупан износ **новоодобрених кредита привреди** у Т3 (272,6 млрд динара), који је за четвртину виши него у Т2. Кредити за обртна средства чинили су скоро половину новоодобрених кредита привреди у Т3. Задржано је и релативно високо учешће инвестиционих кредита у новоодобреним кредитима (21,1%), а захваљујући већим износима одобреним у августу, учешће кредита за увоз повећано је на 5,7%.

Посматрано на мг. нивоу, **кредити привреди** су у септембру били виши за 0,1%, и поред знатних отписа *NPL* и продаје кредита лицима ван банкарског сектора. Утицај отписа *NPL*, који је интензиван током 2016. и настављен у 2017. години, посебно је појачан крајем Т3, пошто је 30. септембра почела примена Одлуке о рачуноводственом отпису билансне активе банке. Ако се искључи ефекат отписа *NPL*⁴ у претходној години дана, кредити привреди су у септембру забележили мг. раст од 6,5%.⁵ Треба имати у виду да се по основу решавања *NPL* у наредном периоду могу очекивати позитивни ефекти, јер се растерећењем биланса банака од проблематичне активе отвара простор за ново кредитирање.

Посматрано по наменама, највећи део кредита привреди и даље су чинили кредити за обртна

³ БДП остварен у последња четири тромесечја.

⁴ У претходних 12 месеци, закључно са септембром 2017, банке су отписале 79,2 млрд *NPL* од привреде (укључујући предузећа у стечају). Поређења ради, у целој 2015. укупно је отписано 7,3 млрд динара *NPL*.

⁵ За више детаља о кредитном расту у условима интензивног отписа *NPL* видети *Осврт бр. 2 у Извештају о инфлацији – новембар 2017.*

средства (48,0% у септембру), док се на инвестиционе кредите односило 31,7% ових потраживања. Захваљујући опоравку инвестиционог кредитирања у протекле две и по године, продужена је рочност кредитног портфолија и у септембру су кредити са оригиналном рочношћу дужом од две године чинили више од 63% кредитних потраживања од привреде. Посматрано по делатностима, највећи део потраживања односио се на предузећа из прерађивачке индустрије и трговине (по 28,7% у септембру) и саобраћаја (12,6%).

Учешће динарских пласмана привреди у септембру (17,5%) ниже је за 1,9 п.п. него на крају 2016, на шта је утицао пре свега отпис динарских потраживања у септембру, када је ово учешће снижено за 1,6 п.п. Евроиндексирани кредити и кредити у еврима и даље чине већи део кредита привреди (80,5%), док се учешће кредита у доларима и швајцарским францима константно смањује и у септембру су ови кредити чинили 1,3% и 0,6% кредитног портфолија, респективно.

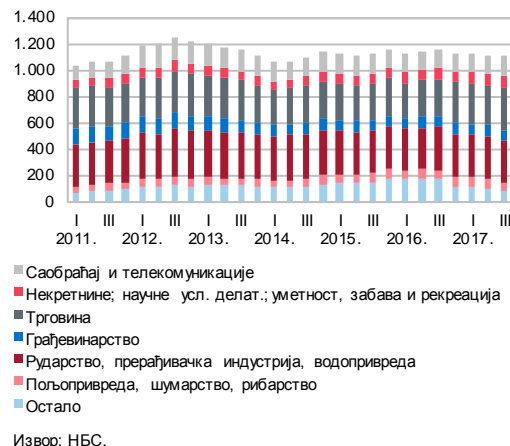
Спровођење Стратегије за решавање питања проблематичних кредита⁶ наставља да даје прилично добре резултате и у 2017, а у својим оценама то потврђују и ММФ и рејтинг агенције. Од почетка године, *NPL* је додатно смањен и у номиналном и у релативном изразу, чему су наставиле да доприносе појачане активности банака у погледу наплате, реструктурирања, отписа и продаје *NPL*, подржане мерама Народне банке Србије. У септембру, тај пад је додатно убрзан с почетком примене Одлуке о рачуноводственом отпису билансне активе банке. Од 53,6 млрд динара *NPL*, колико су банке у септембру отписале, највећи део (37,8 млрд динара) односио се на кредите привреди.

Смањење *NPL* у апсолутном износу, с једне стране, и раст кредитне активности, с друге стране, утицали су на то да учешће *NPL* у укупним кредитима привреди у ТЗ буде смањено за 2,7 п.п. (за 4,0 п.п. од почетка године), на 13,2% у септембру. Ако посматрамо само привредна друштва, учешће *NPL* у укупним кредитима у септембру износило је 13,4%, што је за 2,5 п.п. ниже него у јуну, а за 4,2 п.п. него на крају 2016. Учешће је смањено код свих делатности и оно се тренутно налази на вишегодишњим минимумима.

⁶ Активности предвиђене Акционим планом Народне банке Србије (http://www.nbs.rs/internet/latinica/55/npl/akcioni_plan.pdf), које су усмерене на јачање капацитета банака за решавање *NPL* и давање доприноса развоју тржишта *NPL*, у потпуности су спроведене, неке и пре рока, и њихова примена је била један од важних фактора снажног пада *NPL* током 2016. За више детаља о предузетим мерама и оствареним резултатима у решавању питања *NPL* до краја 2016. видети *Осврт бр. 2 у Извештају о инфлацији – фебруар 2017.*

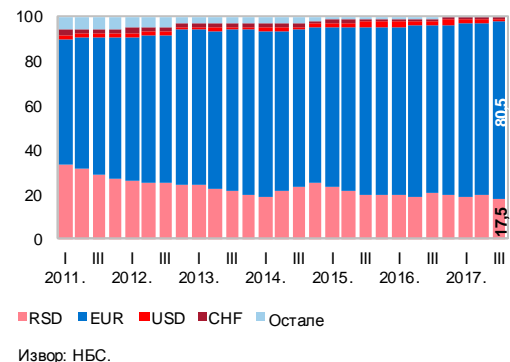
Структура кредита привреди према секторској делатности, стање крајем периода

(у млрд RSD)

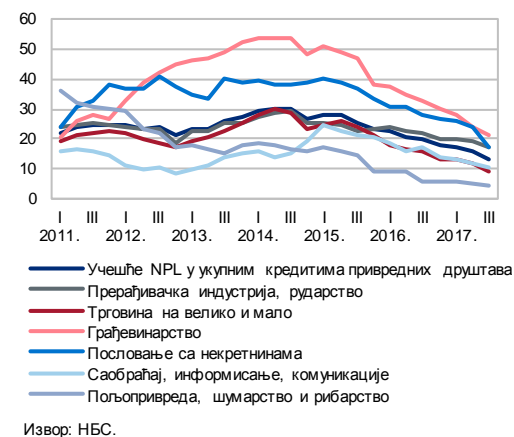
Валутна структура потраживања банака од привреде

(у %)

Учешће бруто проблематичних кредита привредним друштвима

(у %)

Поред тога, исправка вредности укупних кредита у септембру је износила 69,1% *NPL* (што је за 0,4 п.п. ниже него пре годину дана), а регулаторна резервисања за билансну изложеност и даље у потпуности покривају износ бруто *NPL* и у септембру су износила 127,2%. Такође, показатељ адекватности капитала од 22,5% у септембру указује на високу капитализованост домаћег банкарског сектора.

2. Цена задуживања привреде

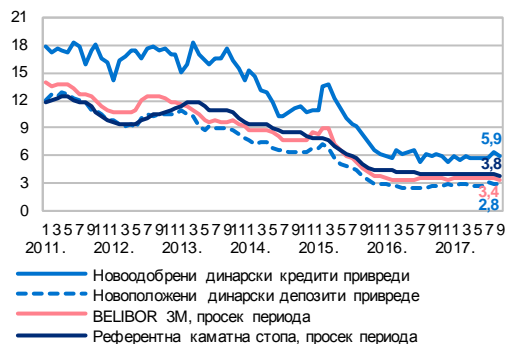
Тренд пада каматних стопа на **новоодобрене динарске кредите привреди** започет је у септембру 2013. (са нивоа од 17,7%) и уследио је након што је започет циклус смањења референтне каматне стопе Народне банке Србије у мају те године. Од тада, каматне стопе на динарске кредите привреди снижене су за 11,8 п.п. Поред ублажавања монетарне политике, паду каматних стопа доприноси и повећана конкуренција банака на кредитном тржишту, као и пад премије ризика земље, а у случају каматних стопа на евроиндексиране кредите, и ниже каматне стопе на међународном тржишту новца. У поређењу са септембром 2013, каматне стопе на **евроиндексиране кредите привреди** ниже су за 4,0 п.п.

Просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене **динарске кредите привреди** у септембру је износила 5,9% и била је готово непромењена у односу на јун. При томе, смањене су стопе на инвестиционе кредите (1,0 п.п., на 5,7%) и кредите за обртна средства (за 0,3 п.п., на 5,5%), док су стопе на остале кредите повећане за 0,5 п.п., на 6,1%.

Просечна пондерисана каматна стопа на **евро и евроиндексиране кредите привреди** током јула и августа спустила се на нови минимум (2,7%), али се у септембру вратила на вредност из јуна (3,0%). При томе, стопе на кредите за обртна средства и инвестиционе кредите снижене су у Т3 за по 0,1 п.п., на 2,9% и 3,1%, респективно. Толико је износио и пад стопе на кредите за увоз, који су у септембру одобравани по 2,2%, док су кредити у категорији *остало* одобравани по 0,4 п.п. вишој стопи него у јуну (3,3%).

Кретање каматних стопа на динарске кредите и депозите привреди*

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

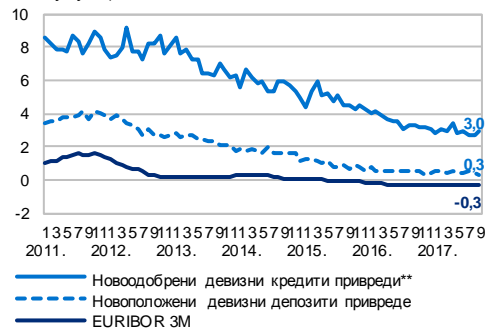

Извор: НБС.

* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.

Кретање каматних стопа на девизне кредите и депозите привреди*

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

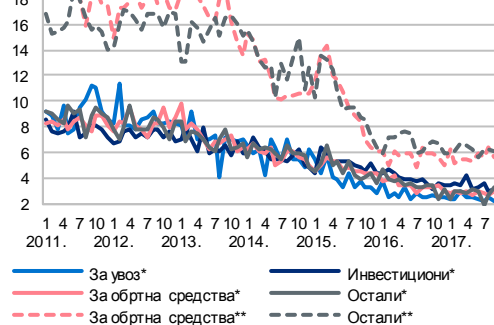
Извор: НБС и Европска банкарска федерација.

* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.

** У еврима и евроиндексирани.

Кретање каматних стопа на кредите привреди

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

Извор: НБС

* У еврима и евроиндексирани.

** Динарски.

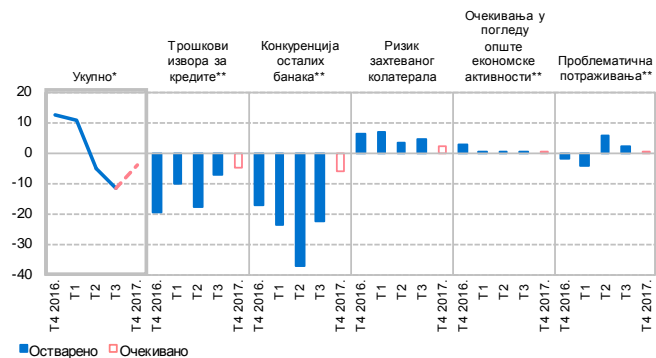
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности

Резултати октобарске анкете Народне банке Србије о кредитној активности банака показују да су банке, у складу с исказаним очекивањима у претходној анкети, у Т3 додатно ублажиле кредитне стандарде привреди. Треће тромесечје заредом, стандарди су ублажени и за динарске и за девизно индексирани кредите. Стандарди су ублажени пре свега за мала и средња предузећа, а на то су утицали конкуренција међу банкама, нижи трошкови извора за кредите и већа спремност на преузимање ризика. Исти фактори требало би да допринесу даљем ублажавању стандарда и у Т4.

Услови задуживања предузећа били су повољнији по основу нижих каматних маржи и пратећих трошкова, при чему је продужен рок отплате и повећан максимални износ кредита, док су захтеви у погледу колатерала били нешто строжи.

Тражња предузећа за кредитима наставила је да расте и, према оцени банака, била је пре свега вођена финансирањем инвестиција, а у мањој мери финансирањем обртних средстава и реструктурирањем дуга. Исти фактори, такође уз доминантан утицај инвестиција, требало би да буду главни покретачи раста тражње и у Т4.

Утицај појединих фактора на промену кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија предузећима (у нето процентима)

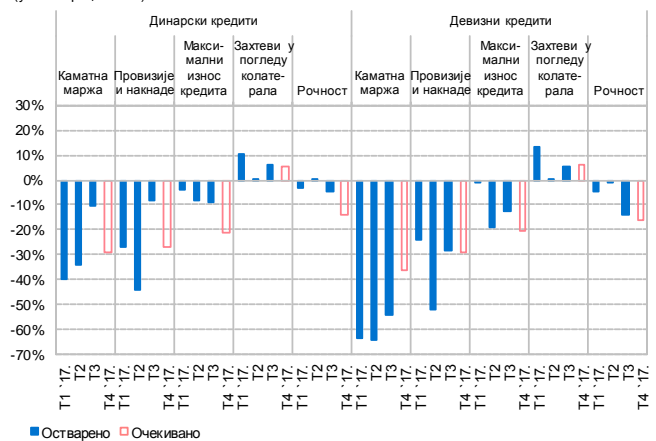

Извор: НБС.

* Позитивне вредности указују на поштравање, а негативне на ублажавање кредитних стандарда у односу на претходно тромесечје.

** Позитивне вредности указују на допринос датог фактора поштравању, а негативне ублажавању кредитних стандарда.

Промена услова за одобравање кредита и кредитних линија предузећима (у нето процентима)

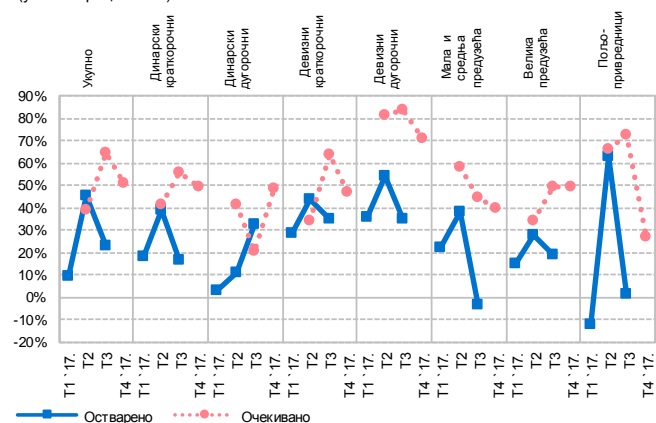

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

** На графиконима није приказан интезитет промене.

Промена тражње предузећа за кредитима (у нето процентима)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње.

** На графиконима није приказан интезитет промене.

II. Сектор становништва

1. Кредити становништву

Кредити становништву наставили су да расту у Т3 и, искључујући ефекат промене курса, повећани су за 2,4%, или 20,1 млрд динара. Раст је нижи него у претходним тромесечјима, на шта је, поред нешто мањег обима нових кредита, утицао и већи отпис *NPL* у септембру (12,6 млрд динара). Иако показују одређене знаке успоравања, расту и даље највише доприносе готовински кредити (укључујући и кредите за рефинансирање). И стамбени кредити су наставили да доприносе том расту, пошто су у Т3, по искључењу ефекта промене курса, повећани за 4,8 млрд динара, односно за 12,4 млрд динара од почетка године.

Обим **новоодобрених кредита становништву** у Т3 (109,6 млрд динара) био је за 3,9% нижи него у Т2, а за 16,1% виши него у истом периоду претходне године. Грађани су и даље највише користили динарске готовинске кредите и кредите за рефинансирање. Током Т3, ти кредити чинили су 58,3% новоодобрених кредита становништву, а 71% њих било је с роком отплате преко пет година. У складу с повољнијим трендовима на тржишту некретнина, наставља се опоравак стамбеног кредитирања. Током Т3, одобрено је 21,1 млрд динара ових кредита, или за 43,3% више него у истом периоду претходне године. Иако се већи део тог повећања дугује одобравању нових кредита, приметно је и повећано рефинансирање постојећих стамбених кредита. То се може довести у везу с коришћењем могућности задуживања по повољнијим условима, с обзиром на смањење каматних стопа у претходном периоду, односно пад просечне каматне стопе на евроиндексирани стамбене кредите у августу на нови минимум (2,9%), око ког се задржала и у септембру. У септембру су одобрени и динарски стамбени кредити по стопи од 4,9% и с роком отплате од двадесет година. Задуживање по кредитним картицама било је слично као у Т2, док су прекорачења по текућим рачунима била нешто виша него у Т2.

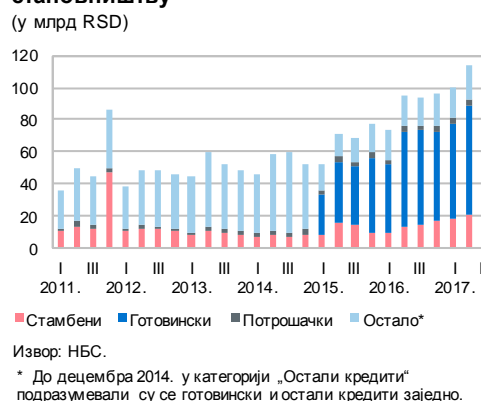
Под утицајем већих отписа *NPL* у септембру, мг. раст кредита становништву успорен је на 11,4%, док је, без ефекта отписа⁷, додатно убрзан, на 13,8%. Стање кредита сектору становништва у септембру је износило 886,7 млрд динара, што чини око 45% кредитних потраживања банака од

⁷ У претходних 12 месеци, закључно са септембром 2017, банке су отписале 20,2 млрд *NPL* од становништва.

Прираст кредита становништву, према валутама
(у млрд RSD)

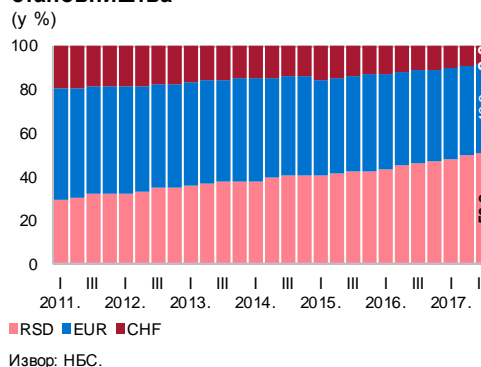
Структура новоодобрених кредита становништву
(у млрд RSD)

Утицај отписа *NPL* на стање кредита становништву
(мг. стопе раста по програмском курсу, у %)

Валутна структура потраживања банака од становништва
(у %)

немонетарног сектора. Њихово учешће у оцењеном годишњем БДП-у у септембру је износило 20,5%.

У структури кредита становништву, посматрано по намени, стамбени кредити и даље имају највише учешће – 40,1% у септембру, а затим следе готовински кредити са учешћем од 37,4%. На потрошачке кредите односи се 2,3% потраживања по основу кредита становништву, које највећим делом чине динарски кредити за куповину мобилних телефона и беле технике, као и девизно индексирани кредити за куповину аутомобила.

Становништво је наставило да се претежно задужује у динарима (у девет месеци 2017, у просеку је 71% новоодобрених кредита грађанима у динарима), што утиче на даљи раст динаризације пласмана становништву, која је током ТЗ премашила 50% и у септембру је достигла 50,8%. У односу на крај 2016, динаризација је повећана за 3,8 п.п. (од чега за 1,4 п.п. у ТЗ). Учешће евроиндексираних кредита и кредита у еврима смањено је на 40,8%, а у швајцарским францима на 8,3%.

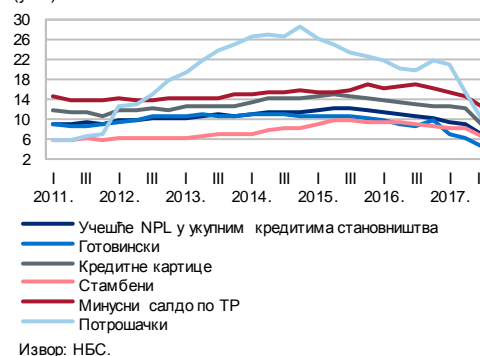
Учешће *NPL* у кредитима становништву у септембру је износило 6,5%, што је за 1,8 п.п. ниже него у јуну, а за 2,8 п.п. него крајем 2016. Ако се укључе предузетници и приватна домаћинства, то учешће је у септембру износило 7,1% и било је за 1,8 п.п. ниже него у јуну, а за 3,0 п.п. него крајем 2016. Учешће *NPL* смањује се код свих врста кредита, при чему је код готовинских кредита у ТЗ смањено за 1,7 п.п., на 4,7%, а код стамбених кредита за 1,3 п.п., на 6,8%.

2. Цена задуживања становништва

Захваљујући знатном ублажавању монетарне политике Народне банке Србије, паду премије ризика земље, ниским каматним стопама на међународном тржишту новца и повећаној конкуренцији банака на кредитном тржишту, трошкови задуживања становништва су преполовљени у односу на 2013, када је започет пад каматних стопа. У односу на септембар 2013, каматне стопе на динарске кредите снижене су за 9,2 п.п., а за евроиндексираних кредите за 4,1 п.п. Задуживањем становништва по нижим каматним стопама смањују се њихови расходи по основу отплате постојећих кредита.

Просечна пондерисана каматна стопа на **динарске кредите становништву** у ТЗ повећана је за 0,4 п.п. и у септембру је износила 10,8%. На раст просечне цене динарских кредита становништву највише је утицало повећање стопе на готовинске

Структура бруто проблематичних кредита физичким лицима (у %)

Кретање каматних стопа на динарске кредите и депозите становништву*

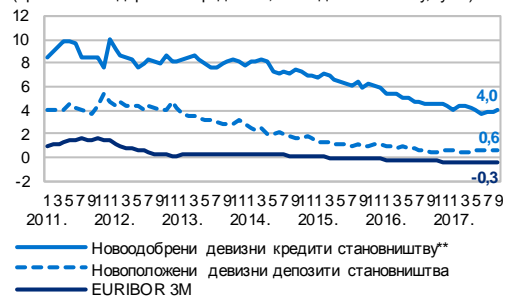
(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.

Кретање каматних стопа на девизне кредите и депозите становништву*

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

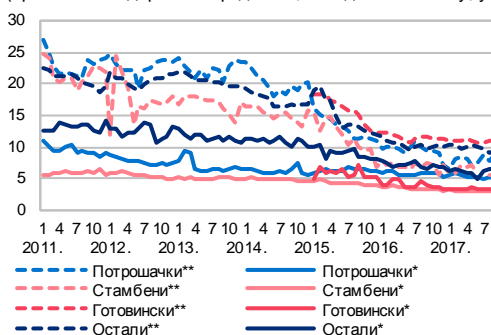

* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.

** У еврима и евроиндексирани.

Кретање каматних стопа на кредите становништву

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

* У еврима и евроиндексирани.
** Динарски.

кредите, на 11,1%, које су за 0,5 п.п. више од јунског минимума, што се може довести у везу и са завршетком кампање у којој су поједине банке нудиле готовинске кредите по нижим стопама. Повећане су стопе на потрошачке кредите (за 1,5 п.п., на 9,0%), док су стопе на стамбене кредите опале (за 0,8 п.п., на 4,9%), као и каматне стопе на остале кредите (за 0,6 п.п., на 9,3%). У октобру су смањене каматне стопе на нове кредите, чему је допринело снижење референтне каматне стопе Народне банке Србије.

И просечна стопа на **кредите становништву у еврима и динарске евроиндексирани кредите** повећана је у Т3, за 0,2 п.п., на 4,0% у септембру, због раста стопа на остале кредите, за 1,5 п.п., на 6,5% у септембру. Цена готовинских кредита (3,3%) није промењена у односу на јун. Цена стамбених кредита је благо коригована наниже и у септембру је износила 2,95%, док су стопе на потрошачке кредите снижене, за 0,4 п.п., на 4,9%.

3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности

Раст кредита становништву, према оцени банака, резултат је наставка повољног деловања фактора и на страни понуде и на страни тражње.

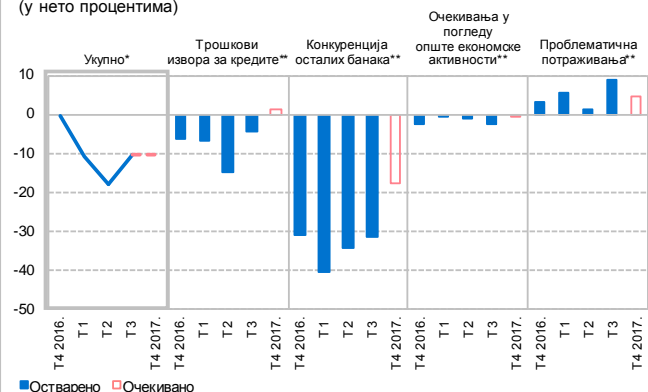
Резултати октобарске анкете Народне банке Србије о кредитној активности банака показују да су банке и у Т3 наставиле да ублажавају кредитне стандарде становништву. На то ублажавање највише је утицала конкуренција међу банкама, а у мањој мери и нижи трошкови извора за кредите, већа спремност на преузимање ризика, повољнији изгледи на тржишту некретнина и очекивања у погледу економске активности. Додатно ублажавање, пре свега вођено конкуренцијом међу банкама, очекује се и у Т4.

Банке су и у Т3 нудиле повољније услове коришћења кредита, и за динарске и за девизно индексирани кредите. Рокови отплате кредита додатно су продужени, а банке су наставиле и да снижавају каматне марже и пратеће трошкове. Треће тромесечје заредом, ублажени су и захтеви у погледу колатерала, али се то не очекује за наредни период.

Тражња је наставила да расте и односила се пре свега на динарске готовинске кредите и кредите за рефинансирање, као и на девизно индексирани стамбене кредите. На раст тражње за кредитима највише су утицали потреба рефинансирања постојећих обавеза и куповина непокретности, као и раст запослености и зарада у приватном сектору и набавка трајних потрошних добара. Даљи раст тражње очекује се и у Т4.

Утицај појединих фактора на промену кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија становништву

(у нето процентима)

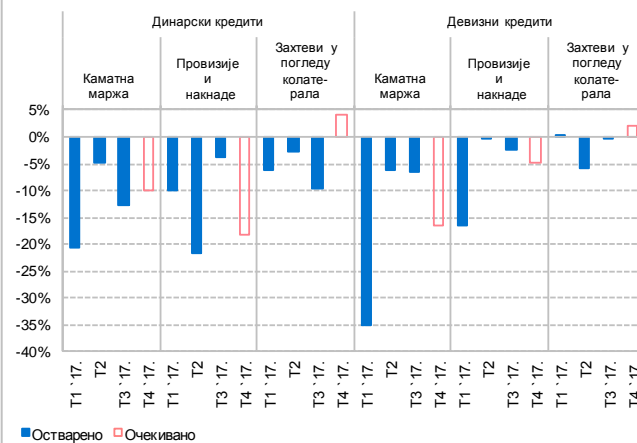
Извор: НБС.

* Позитивне вредности указују на поштравање, а негативне на ублажавање кредитних стандарда у односу на претходно тромесечје.

** Позитивне вредности указују на допринос датог фактора поштравању, а негативне ублажавању кредитних стандарда.

Промена услова за одобравање кредита становништву

(у нето процентима)

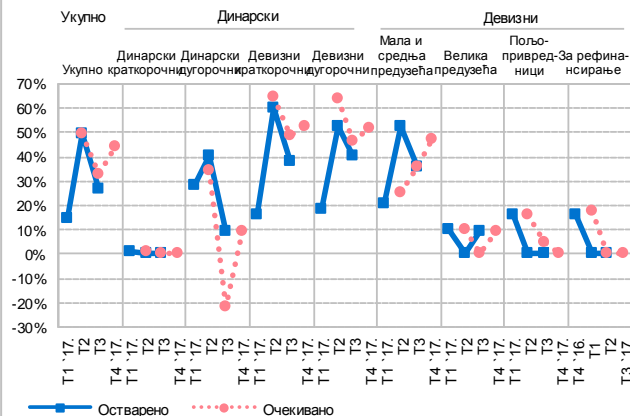
Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

** На графиконима није приказан интезитет промене.

Промена тражње становништва за кредитима

(у нето процентима)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње

** На графиконима није приказан интезитет промене.

Методолошке напомене

- Кредити подразумевају потраживања банака по основу главнице кредита.
- Пласмани обухватају потраживања по основу кредита, камата и накнада, датих депозита, хартија од вредности и акција предузећа.
- Све врсте потраживања исказане су по бруто принципу, тј. нису умањене за исправке вредности.
- Динарски пласмани су пласмани одобрени у динарима без девизне клаузуле. Под девизном клаузулом подразумева се валутна клаузула којом се утврђује заштита од ризика промене курса динара.
- При искључивању ефекта курса, узет је у обзир курс динара према еврџ, америчком долару и швајцарском франку.
- Нови послови укључују све финансијске аранжмане (кредити и депозити) за које су услови уговорени први пут у току месеца о коме се извештава, као и све постојеће уговоре за које су нови услови поново уговорени (анексирани), уз активно учешће клијента.
- Користи се секторска класификација монетарне статистике. Сектор привреде обухвата јавна предузећа, привредна друштва и нефинансијски сектор у стечају, а сектор становништва – становништво, предузетнике, приватна домаћинства са запосленим лицима и регистроване пољопривредне произвођаче. Изузетно:
 - у новоодобреним кредитима, у сектор становништва укључене су непрофитне институције које пружају услуге становништву (у складу с методологијом Европске централне банке);
 - код проблематичних кредита, сектори су приказани одвојено, а ради поређења с подацима монетарне статистике, врши се њихово агрегирање.
- Под појмом *проблематични кредити* подразумева се стање укупног преосталог дуга појединачног кредита (укључујући и износ доцње):
 - по основу кога је дужник у доцњи (на начин предвиђен одлуком којом се уређује класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке) дуже од 90 дана, или по основу плаћања камате или главнице;
 - по коме је камата у висини тромесечног износа (и виша) приписана дугу, капитализована, рефинансирана или је њено плаћање одложено;
 - по основу ког дужник касни мање од 90 дана, али је банка проценила да је способност дужника да отплати дуг погоршана и да је отплата дуга у пуном износу доведена у питање.